

CENGİZ ERDİNÇ • MURAT TOKLUCU

KANUN DIŞINDA

—
Araştırma
İnceleme
—

DK

*Serseriler, gangsterler,
dolandırıcılar, soyguncular*

Cengiz Erdinç, 1964 yılında İstanbul'da doğdu. Yeşilköy Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. 1987 yılından itibaren gazete, dergi ve televizyonlarda çalıştı. *Çetele* (Doğan Yurdakul ile birlikte, 1998), *Overdose Türkiye* (2004), *Gangster* (2005) ve *Adalet Savaşçısı* (Doğan Yurdakul ile birlikte, 2012) adlı kitapları bulunuyor.

Murat Toklucu, 1973 yılında doğdu. Bursa Erkek Lisesi'ni ve Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Basın Yayın Bölümü'nü bitirdi. 1995 yılından itibaren çeşitli gazete, dergi ve televizyon kanallarında çalıştı. İletişim Yayınları'ndan çıkan *Taraftarın Senle* (2001), *Türk Erkeği ve Diğer Mucizeler* (2014) ve *Nurcihan'ın Çamaşırları ve Diğer Meseleler* (2015) adlı üç kitabı bulunuyor.

Kanun Dışında

Serseriler, Gangsterler, Dolandırıcılar, Soyguncular

KANUN DIŞINDA

Serseriler, Gangsterler, Dolandırıcılar, Soyguncular

Yazan: Cengiz Erdinç, Murat Toklucu

Editör: Aslı Güneő

Yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.ő.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mart 2022 / ISBN 978-625-8090-60-4

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Kapak fotoğrafı: Bursa Soyguncuları, 1933 (Cengiz Kahraman Arőivi)

Baskı: Ay-Han Matbaası

Mahmutbey Mah. 2622 Sok. No: 6/31

Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 445 32 38 / Faks (212) 445 05 63

Sertifika no: 44871

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.ő.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Őiőli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Kanun Dışında

Serseriler, Gangsterler, Dolandırıcılar,
Soyguncular

Cengiz Erdiñ
Murat Toklucu

Önsöz

Hiç kimse elini kaldırıp “Hesap lütfen” demedi ama on dokuzuncu-yirminci yüzyıllarda imparatorlukların çöküşü ve ulus devletlerin ortaya çıkışı bütün dünyada savaşlar, krizler ve göçlerden oluşan büyük bir faturayı toplumların önüne koymuştu.

Üretim ve iletişim alanlarındaki baş döndürücü gelişmelerin modernleşmeye eşlik ettiği bu zamanlarda otomobilden sinemaya, telefondan elektrige, buharlı gemilere ve pasaporta kadar günlük yaşamı altüst eden pek çok yenilik vardı. Bu yenilikler toplumun içinde ama kanunun dışında yaşayanlar için de bitmez tükenmez fırsatlar ortaya koymuştu. Her büyük yenilik suç işlemenin yeni tarzlarını ve yöntemlerini ortaya çıkardı, suçlulara yepyeni alanlar açtı.

Suçun ve suç yöntemlerinin değişimi yalnızca günlük hayattaki yeniliklerle değil, aynı zamanda toplumsal ve siyasi iklimle de yakından ilgilidir. Her devir kendi suçlusunu yaratır. Bu nedendir ki, bir suçlunun hikâyesi aynı zamanda bir devrin de hikâyesidir.

Bu kitap, yaptığı işi parlak bir sanata dönüştürmeye çalışan suç insanlarını, akla hayale gelmeyecek yöntemlerini, gazetelerde, kitaplarda, eski belgelerde, dava dosyalarında yitip gitmiş öykülerini bir araya getirmeye, silik bir siyah beyaz fotoğrafı renklendirmeye çalışıyor.

Kitabı hazırlarken desteklerini esirgemeyen Abdülhamit Tarım, Dinçer Gökçe, İsmet Özkul, Özgür Duygu Durgun, Sezai Tikiz ve Cengiz Kahraman’a teşekkür ederiz.

Cengiz Erdiç-Murat Toklucu

Aralık 2021

Mahmut Saim: Her Türlü Dolandırıcılık Yapılır

1899 yılının bir sonbahar akşamı, Direklerarası'nda Kel Hasan Efendi'nin sahneye koyduğu *Rüyada Taaşşuk* adlı oyununu izleyenler arasında, 25 yaşındaki Hukuk Mektebi son sınıf öğrencisi Mahmut Saim de vardı. Gözünü hafifmeşrep genç kız rolündeki Viktorya'dan ayıramıyordu. 17 yaşındaki oyuncudan o kadar etkilenmişti ki, kendisini görebilmek için kumpanyanın tüm oyunlarını izlemeye başladı. *Cazibe, Pembe Kız, Köroğlu, Para Dolabı* gibi piyesleri bir süre sonra ezberlemişti. Her akşam gide gele bazı oyuncularla da ahbab oldu. Artık kulise girip çıkıyor, selamlaşmaya başladığı Viktorya'ya daha fazla yanaşmanın yollarını arıyordu. Bir oyun sonrası aklına annesinden para isteyip Viktorya'ya hediye almak geldi. Elbette âşık olduğu tiyatro sanatçısına hediye alacağını söyleyemezdi, usturuplu bir yalan bulmalıydı.

Mahmut Saim o akşam tiyatrodan eve yürürken annesinden nasıl para koparacağını buldu. Hukuk Mektebi son sınıf öğrencilerine avukatlık bürosu kurma hakkı tanındığını, birkaç sınıf arkadaşıyla birlikte kendi bürolarını açacaklarını söyleyecekti. Oğlunun okulu bitirip avukat olacağı günü dört gözle bekleyen annesi hiç ikiletmedi, bütün birikmiş parası olan 50 altın lirayı şükür duaları eşliğinde oğluna verdi. Annesinin eline tutuşturduğu parayı alan Mahmut Saim, bu olayın hayatının ilk dolandırıcılık vakası, annesinin de ilk kurbanı olduğunu bilmiyordu. Ertesi gün evden çıkıp kendini Beyoğlu'na attı, devrin meşhur mağazalarından birinden Viktorya için bir şapka seçip hediye paketi yaptırdı.¹

Temsillerden sonra kulise girip hediye verme faslı paralar su-

yunu çekene kadar devam etti. Viktorya'nın da kendisinden hoşlandığını belli ettiği bu üç haftalık sürede, Mahmut Saim sevdiği kadınla sürekli birlikte olabilmek için bir tiyatro kumpanyası kurmayı hayal ediyordu. Bunun için 300-400 lira kadar paraya ihtiyacı vardı. Bu sermayeyle, hiç para kazanamasa bile, kumpanyayı altı ay yaşatabilirdi.

Viktorya'ya tutulduğundan beri okulu iyice boşlamıştı. Neler olup bittiğini bilmeyen annesi ise çok mutluydu. Dış görünüşüne çok dikkat etmeye başlayan oğlunun her sabah en güzel kıyafetlerini giyip avukatlık bürosuna gittiğini ve gece geç saatlere kadar çalıştığını sanıyordu. Tam o sıralarda, Mahmut Saim'in Reji İdaresi'nde muhasebe müdürüyken ölen babasınının 800 lira tazminatı annesine ödendi. Mahmut Saim, annesini ikna etmek için fazla uğraşmadı. İşlerini büyütmek, ortaklarından ayrılıp kendi bürosunu açmak istediğini söyleyince annesi tüm parayı teslim etti.

Paranın yarısını tiyatro kumpanyası kurmak için ayıran Mahmut Saim'in ilk oyuncu transferi elbette Viktorya oldu. Kalan parayla Ebussuud Caddesi'nde bir matbaa kiraladı. Afiş, el ilanı ve bilet bastırmanın tiyatro kumpanyaları için ne kadar önemli olduğunu görmüştü. Matbaada ağırlıklı olarak tiyatroların işlerini yapmaya başladı. Gündüzleri matbaada, akşamları tiyatrodan çalışıyordu. Okulu tamamen bırakmıştı. Artık Viktorya'yla birlikte yaşıyorlardı.²

İlk profesyonel iş

Tiyatro macerası Mahmut Saim'in beklediğinden kötü gidiyordu. Matbaada işler fena değilse de tiyatronun sermayesi kısa sürede tükenince baskı işlerinden kazandıklarını kumpanyaya aktarmaya başladı. Zar zor tutturduğu bu denge de bir süre sonra bozuldu ve tiyatroya para yetiştiremez oldu. Kumpanyayı kapatıp matbaayla devam etse sorun çözülecekti ama Viktorya'dan uzaklaşmak istemediği için bunu yapamazdı. Oyuncuların ödemelerinde sorun yaşamaya başladığı sıralarda çıkış yolunu buldu Mahmut Saim. Planı işlerse matbaadan çok para kazanabilir ve tiyatroyu en az bir sene daha ayakta tutabilirdi.

İlk iş olarak bütün gazetelere ilan verdi ve diğer matbaaların 40 liraya bastığı kitabı yarı fiyatına basmayı vadetti. Haftalarca süren kitap teslimini de bir haftaya indirdiğini söylüyordu. Tek şartı parayı önden almaktı. Kitap teslim edilemezse paralar geri ödenecekti. O dönemde küçük bir azınlık dışında kalan yazarlar kitaplarını kendileri bastırmak zorundaydı. İlanı gören onlarca kişi matbaaya akın etti. Mahmut Saim iki gün içinde 50'den fazla yazarla sözleşme imzaladı, 1000 liranın üzerinde hasılat toplamıştı.

Aradan bir hafta geçip kitap teslim süresi gelince müşteriler homurdanmaya başladı. Henüz kimsenin kitabını alamadığını duyan bazı yazarlar mahkemeye başvurmakla, bazıları düpedüz şiddet uygulamakla tehdit ediyordu. İşkodralı Hasan Efendi, Mahmut Saim'in karşısına dikilip "Eğer paramı geri vermezsen kırk tane Arnavut getirip seni Vefa bozasına çevirteceğim" demişti.

Memnuniyetsiz müşteriler matbaanın dışında kuyruk olmuşken Mahmut Saim planının ikinci aşamasını uygulamaya koydu. Sansür heyetinde çalışan, devrin saray jurnalcilerinden birinin yanına gitti, "Efendim" dedi, "Paris'te Jönler diye bir kitap getirip matbaamda bastırmak istediler, içi padişahımız Abdülhamid efendimiz aleyhinde hezeyanlarla dolu." Birkaç soru daha soran jurnalcinin gözleri parladı. Bir saat geçmeden üç araba dolusu polis matbaaya gelmişti. Bunu gören alacaklılar çil yavrusu gibi dağıldı, polisler içindeki tüm belgeleri aldıkları matbaayı mühürlediler. Mahmut Saim'i de arabaya bindirip ayrıldılar. Haber kısa sürede yayıldı. Mahmut Saim sakıncalı eserler basıyordu. Matbaası kapatılmış, kendisi de yakalanıp götürülmüştü.

Mahmut Saim Yıldız Sarayı'na götürülmüştü ama piyasada konuşulduğu gibi gözaltında değildi, gayet rahattı. Matbaadan alınan belgelerin incelendiği birkaç gün misafir edildi, sonunda Başkâtip Tahsin Paşa'nın huzuruna çıkarıldı. Paşa, incelenen kitap taslakları ve belgeler içinde sakıncalı eser bulunmadığını söylüyordu. Mahmut Saim hemen atıldı, "Efendim ben matbuat memurunu 'Böyle bir kitap çıkıyormuş, İstanbul'a da gönderilecekmiş, dikkatli olun' diye uyarıp görevimi yaptım. Ama o her şeyi yanlış anlamış. Bakın matbaam kapandı, bütün müşterilerim

dağıldı, artık bana kimse gelmez” diye yakındı. Durumuna acıyan ve padişahla konuşmak üzere yanından ayrılan Tahsin Paşa, bir süre sonra dönüp elindeki kırmızı kadife keseyi uzattı ve “Zatı şahaneleri sizin sadakatinizden emin bulunuyorlar. Şu 300 lirayı matbaanızın zarar ziyanı için ihsan buyurdular, başka bir zararınız varsa bana yazın, onu da telafi ederiz evladım” dedi.

Matbaayı kiraladığı Ermeni vatandaşı Mahmut Saim’in tutuklanıp Yıldız’a sevk edildiğini ve matbaanın mühürlendiğini duyunca ailesini yanına alıp Selanik’e kaçıyordu. Böylece matbaa kirası ödeme derdinden kurtulan Mahmut Saim’in paralarını çarptığı yazarlar da ortalıkta yoktu. Sakıncalı matbaa ile adları anıl-sın istemeyen hocalar, Mahmut Saim’i görünce yollarını değiştiriyorlardı.

Kazandığı parayı yine tiyatroya yatıran Mahmut Saim, ikinci profesyonel dolandırıcılık işi için de matbaayı kullandı. Önceki olay unutulmuştu, matbaa tiyatroların baskı işlerini yapmaya devam ediyordu. Mahmut Saim gazetelere ilan vererek matbaasına ortak aradığını duyurdu. Taliplerden ikisi matbaanın harıl harıl çalıştığını görünce para yatırmaya karar vermişti. Hatta içlerinden biri arkadaşını da çağırmış, onun da ortak olmasını sağlamıştı. Mahmut Saim paralarını aldığı üç kişi için birer masa yaptırdı, ortaklarıyla ilgilenmesi için de bir odacıyı işe aldı. İlk zamanlar her şey yolundaydı. Mahmut Saim’in bazı makine parçalarının değişeceği gerekçesiyle de para aldığı ortakları bir süre sonra ne zaman para kazanacaklarını sormaya başladılar.

Mahmut Saim’in aldığı paraların üzerine yatma hamlesi çoktan hazırды. Önceki işinde İkinci Abdülhamid döneminin korku iklimini kullanan taze dolandırıcı yine benzer bir numara çevirecekti. Başkomiser Zülfikâr Bey adlı saray hafiyesini iyi tanıyordu. “Son derece rakı meraklısı” diye tarif ettiği eğlence düşkünü bu adamla bir panayırda tanışmış, yakın arkadaş olmuşlardı. Bir akşam içki içerlerken Mahmut Saim planını anlattı, Zülfikâr Bey bir miktar para karşılığı oyuna dahil olmayı kabul etti.

Dört ortak bir akşam toplantı halindeyken polisler matbaayı bastı. Polislerin başındaki Zülfikâr Bey hışımına girdiği ortakları, geceleri padişah aleyhinde beyanname basmakla suç-

luyor, “Bu defa kimseye merhamet yok, hepiniz yandınız!” diye bas bas bağıyordu. Bu esnada önceden planladıkları gibi Mahmut Saim atıldı ve “Matbaanın mesul müdürü benim. Bu arkadaşların hiçbir sorumluluğu yok, sadece beni ziyarete geldiler” dedi. Ortaklardan biri korkudan ağlıyordu. Mahmut Saim’in sözlerini duyan Başkomiser Zülfikâr “Madem ziyaretçisiniz hemen toz olun” der demez üç adam da ortadan kayboldu ve bir daha matbaa civarında görünmedi.³

İkinci işinden de alınmış akıyla çıkan Mahmut Saim artık dürist yollardan para kazanmanın lüzumsuz olduğuna karar vermişti. Madem insanları kandırmak konusunda maharetliydi, bundan sonra asıl mesleği dolandırıcılık olacaktı.

Uzunca bir süre bu vurgundan kazandığı parayla yaşadıkdan sonra matbaayı boşalttı. Viktorya’yla olan inişli çıkışlı ilişkisi üç yılını doldurmuştu. Tiyatroya devam ediyor, organizatör ruhsatı aldığı için artık kendi kumpanyası dışındaki grupları da turneye götürüyordu. Ama artık matbaa yoktu ve zor duruma düşmesi uzun sürmedi. Kumpanyanın kasasındaki para azalınca tiyatro dolandırıcılığına başladı. İstanbul’un çeşitli semtlerinde sahne kiralyor, afiş ve ilan bastırıp oyun bileti satıyordu. Aslında ortada oyun filan yoktu, afişlerde adı geçen sanatçılar da durumdan habersizdi. Üstelik Mahmut Saim bir koltuğu birkaç kişiye satıyor, içeride fıstık, macun ve dondurma satma hakkı için anlaştığı satıcılardan da para alıyordu. Akşam oyun olmadığını gören seyirciler olay çıkarıyordu. Bir seferinde kostüm olarak kiraladığı 20 kıymetli kürkü satan Mahmut Saim, kadın sanatçılara yakın olmak isteyen birkaç zengini de ortak turne yapmak, yeni kumpanya kurmak gibi gerekçelerle dolandırmıştı.⁴

Mahmut Saim, annesinin ailesinden kalan mülkleri sahte belgeyle üzerine geçirmek üzereyken yakalandığı için ilk kez hapse düştü ve birkaç ay içeride yattı.⁵

Cezaevinden çıktıktan sonra tiyatro kumpanyasını kapattı. Sanat çevresinden bir süre uzak kalmak, hapse girince kendisini terk eden Viktorya’yı unutmak istiyordu. İleride yine kumpanya kuracaktı ama önce biraz para kazanmalıydı.

Kanunların dışında bir yerlerde, kumarhaneler, genelevler, polis fişleri, mahkeme zabıtları ve cezaevi koşu­ları arasında kurnazlıkla inşa edilmiş hayali bir coğrafya, onun "seçkin" yurttaşları.

Bilek gücünden çok zekâ, vicdansızlık ya da düz gaddarlıkla tırmanılan şöhret basamakları. Gazetelerin sararmış sayfalarında, kıyıya köşeye sürülmüş, en hatırlısı birkaç sütuna emanet edilmiş lakaplar, öyküler, anılar. Soygunlar, baskınlar, firarlar ve her türlü dalavere.

TÜRKİYE
GENEL İŞ BİTİRGENLİĞİ
AUM. SATIM. PARA VE HER İŞE BAKAR

Cengiz Erdinç ve Murat Toklucu, maharetli suçluların hikâyelerini anlattıkları *Kanun Dışında*'da Türkiye tarihinin en renkli, en tuhaf, en bilinmedik, en heyecanlı sayfalarını açıyorlar.

Türkiye edilgen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 54

ISBN 978-625-8090-60-4

9 786258 090604

Doğan
Kitap